

**МОДЕЛЬНА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
«КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИЙ КЛАС»
9 КЛАС
ДЛЯ МУЗИЧНИХ ЛІЦЕЇВ**

*Рекомендовано науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 1 від «03» квітня 2026 р.*

**Укладач модельної навчальної програми
МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ «КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИЙ КЛАС»:**

ХРИПУН Мирослава Олександрівна	викладачка відділу камерного ансамблю і концертмейстерства Київського державного музичного ліцею ім. М. В. Лисенка, спеціалістка вищої категорії, викладачка-методистка;
АВОЧАРОВА Єлизавета Євгенівна	завідувачка відділу камерного ансамблю та концертмейстерства Харківського державного музичного ліцею, спеціалістка вищої категорії, викладачка-методистка;
ЗІНАКОВА Олена Іллівна	викладачка відділу камерного ансамблю і концертмейстерства Одеського державного музичного ліцею імені професора П. С. Столярського, спеціалістка вищої категорії, докторка мистецтва;
ПАНЧУК Любов Богданівна	викладачка відділу камерного ансамблю та концертмейстерського класу Львівського державного музичного ліцею імені С. Крушельницької, спеціалістка вищої категорії, старша викладачка.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Модельна навчальна програма «КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИЙ КЛАС» для 9 класу (далі – модельна навчальна програма) розроблена для учнів музичних ліцеїв з урахуванням вимог, передбачених Стандартом початкової музичної освіти, що здобувається одночасно з початковою та базовою середньою освітою (наказ Міністерства культури та інформаційної політики України від 29.07.2024 № 524) та Типовою освітньою програмою для 1 – 9 класів музичних ліцеїв (наказ Міністерства культури України від 29.08.2024 № 616) (далі – Стандарт).

Навчальна дисципліна «КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИЙ КЛАС» – це фаховий музичний навчальний предмет, який за своїм змістом визначає фахову спрямованість навчання учня / учениці та забезпечує формування в нього / неї ключових виконавських компетентностей початкової спеціалізованої музичної освіти. Модельна навчальна програма «КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИЙ КЛАС» реалізує визначені в Стандарті вимоги до формування естетичного досвіду та ціннісних орієнтацій учня / учениці у процесі його / її активної навчальної музичної діяльності, спрямованої на досягнення результатів здобуття початкової спеціалізованої музичної освіти, які є основою для продовження навчання на рівні профільної музичної освіти.

Мета модельної навчальної програми: формування в здобувачів спеціалізованих фахових мистецьких компетентностей: виконавської, музичної теоретико-практичної та музично-історичної. Протягом навчання в 9 класі в учня / учениці формуються такі **компетентності:**

Виконавська компетентність:

Знати:

1. Нотний текст фортепіанної, вокальної або інструментальної партій, музичний, словесний (щодо вокальних композицій) та образний зміст виконуваних творів.
2. Комплекс виконавських засобів фортепіанного супроводу як технічних, так і ансамблевих.
3. Основні музичні жанри за участю піаніста-концертмейстера.
4. Особливості звукових завдань фортепіанної партії в різних за жанром та характером творах.
5. Різновиди форм вокальної, інструментальної, оперної музики.

Уміти:

1. Відтворювати у грі особливості форми та стильові риси музики різних епох, а також в обробках українських народних пісень.
2. Дотримуватися під час акомпанування усіх вимог партитури щодо темпоритму, штрихів, динаміки, фразування і цезур соліста.
3. Самостійно розбирати технічні, музичні деталі фортепіанної партії.
4. Грамотно читати з листа акомпанемент камерно-вокальних та інструментальних творів, транспонувати на півтона фортепіанну партію нескладних музичних композицій відповідного рівня складності.

5. Застосовувати в концертмейстерському супроводі засоби музичної виразності для втілення художнього та звукового образу.

6. Впевнено поводитися на сцені, бути партнером соліста під час концертного виконання та художньо-творчо взаємодіяти з солістом на психоемоційному рівні.

Мати навички:

1. Технічно та музично якісного виконання фортепіанної партії репертуарних творів.

2. Встановлення зорового контакту із солістом під час репетицій та концертних виступів на сцені.

3. Слухового контролю над звуковим балансом та синхронною метроритмічною організацією під час виконання музичного твору.

4. Самостійного вивчення акомпанементу камерно-вокального та інструментального музичних творів.

Розуміти:

1. Жанрові відмінності та стильові особливості творів, що вивчає піаніст-концертмейстер.

2. Можливості виконавця-соліста щодо інтерпретації творів (його звуковий, динамічний діапазон та дихальні можливості).

3. Принципи взаємодії концертмейстера з солістом: мова рухів, жестів, увага до дихання соліста вокаліста або інструменталіста.

4. Необхідність подальшого навчання концертмейстерській справі на наступному рівні освіти.

Ставлення:

1. Проявляє зацікавленість в опануванні нової виконавської спеціальності, ініціативу у виборі творів.

2. Співпрацює з викладачем та солістом-концертмейстером, втілює їхні рекомендації у виконанні та досягає прогресу в навчанні.

3. Усвідомлює себе представником концертмейстерської професії в майбутньому музичному житті країни.

Музична теоретико-практична компетентність:

Знати:

1. Основні поняття, якими визначаються співочі голоси та інструменти оркестру: діапазон, тембр, ступінь рухливості та звукові якості кожного.

2. Специфіка нотного письма вокальних та інструментальних творів: штрихові, дихальні позначки, лігатура, цезури та динаміка.

3. Музичну термінологію обох партій, яка часто використовується у вокальній та інструментальній музиці.

4. Будову музичного твору та його частин, роль ладотональної, метроритмічної, фразувальної складових у розвитку форми.

Уміти:

1. Визначити та аналізувати використані у творі елементи музичної мови: інтонаційний малюнок, особливості фактури, ритмічні, динамічні, ладогармонічні засоби.

2. Читати з листа мелодію партії соліста.

3. Здійснювати пошук і користуватися словниковою літературою, інформаційними ресурсами для опанування творів оперної, камерно-вокальної, інструментальної музики та підвищення концертмейстерської майстерності.

Мати навички:

1. Інтонування вокальної партії голосом із словами та власним акомпанементом; виразного виконання партії соліста-інструменталіста на фортепіано.

2. Вивчення елементів синтаксису, які вдосконалюють ансамблеве виконання (цезури, паузи, фермати, розділові знаки між словами).

3. Можливості застосування засвоєних знань у процесі оволодіння виконавською спеціальністю.

Розуміти:

1. Важливість музично-теоретичних знань для професійного вивчення музичних творів і розвитку виконавських навичок концертмейстерської майстерності.

2. Процес спільного музикування з солістами, як форму співтворчості музикантів.

Ставлення:

1. Усвідомлено ставитися до музично-теоретичних знань та вмінь, застосовує їх під час вивчення музичного твору.

2. Формує та обґрунтовує власне ставлення до виконання вокальної, інструментальної музики в концертах або у звукозаписах.

3. Критично оцінює рівень власних знань, розуміє необхідність збільшувати їх обсяг та якість.

Музично-історична компетентність:

Знати:

1. Історичні межі панування музичних стилів різних епох в Україні та інших країнах.

2. Походження і відмінності оперних, камерно-вокальних та інструментальних жанрів.

3. Зміст оперного лібрето та програмної інструментальної музики.

Уміти:

1. Характеризувати музичні твори згідно епох, жанрів та композиторських стилів.

2. Розрізняти типові риси різних музичних стилів.

Мати навички:

1. Прослуховування музики з метою ознайомлення та розширення власного музичного кругозору.

Розуміти:

1. Необхідність музично-історичних знань, умінь, навичок для розвитку власного музичного мислення, виконавської культури тощо.

Ставлення:

1. Має свою думку щодо вивчених і почутих у звукозаписах різноманітних музичних творів та вміє обґрунтувати її.

2. Цінує унікальність та красу української вокальної та інструментальної музики, виконує її та намагається більш глибоко розуміти.

3. Усвідомлює важливість розширення свого мистецького світогляду, ролі професійної освіти у власному майбутньому як музиканта.

Мета вивчення навчального предмета «КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИЙ КЛАС» полягає в розвитку виконавських і творчих здібностей піаністів через опанування професійних концертмейстерських вмінь і навичок для виконання української та західноєвропейської музики в ансамблі з солістом-вокалістом або інструменталістом.

Формування та розвиток фахових музичних компетентностей спеціалізованої музичної освіти досягається через реалізацію таких **завдань**:

– вивчення та виконання в ансамблі творів *камерно-вокального* (пісень, романсів і обробок народних пісень) або *камерно-інструментального* жанрів (п'єс малої, середньої форм), а також фрагментів *оперної музики* та *творів концертно-інструментального жанру* в перекладанні для клавіру;

– засвоєння комплексу *виразних засобів акомпанементу* для відтворення художнього образу музичного твору;

– оволодіння навичками *читання акомпанементу з листа*, транспонування на півтона;

– набуття учнем уміння взаємодіяти із солістом у процесі репетицій та концертних виступів;

– виявлення творчої ініціативи учнів щодо концертних заходів.

Підходи та принципи навчання. Необхідною умовою успішної реалізації модельної навчальної програми є високий рівень професійної компетентності викладача, який базується на власному досвіді концертмейстерської роботи, на володінні та творчому втіленні українських і зарубіжних методик музичної мистецької освіти, а також на глибокому знанні концертмейстерського репертуару.

Для досягнення мети та реалізації завдань модельної навчальної програми викладач використовує такі **методи**:

– *словесний* (пояснення, бесіда, розповідь);

– *наочно-слуховий* (показ викладачем прийомів звуковидобування);

– *практичний* (читання з листа, робота із солістами-вокалістами та інструменталістами);

– *аналітичний* (порівняння та узагальнення, розвиток логічного мислення);

– *емоційний* (підбір асоціацій, асоціативних рядів, образів, художніх вражень).

Процес фахового музичного розвитку учнів передбачає **творчий підхід до всіх складових педагогічної діяльності**: *музично-освітньої, виховної, саморозвитку викладача в особистісному та методичному аспектах, відкритості до нового, комунікативності*. Великого значення під час організації освітнього процесу з навчальної дисципліни набуває **комплексний підхід викладача до аспектів якості змісту та обсягу навчального репертуару**. Принциповим тут стає *вибір високо-художніх творів, що вдосконалюють музичний смак учнів, ансамблеві навички*. Включення до репертуару різних за стильовими і жанровими ознаками творів забезпечує поглиблення музичного

мислення, розвиток виконавських навичок піаністів як концертмейстерів. *Українська камерно-вокальна і інструментальна музика (обробки народних пісень, романси, п'єси епохи романтизму і сучасності)* є визначним складником культурної спадщини нашої країни, тому її виконання на сцені і вивчення в класі мають бути постійним компонентом змісту освіти протягом усього курсу, що має сприяти формуванню в учнів відчуття національної ідентичності.

Важливою вимогою навчання концертмейстерській справі є *співпраця з професійними виконавцями-вокалістами, інструменталістами*, які як солісти-концертмейстери інтерпретують музичні твори. Розуміння специфіки їх роботи, артистичне виконання на сцені мотивують учнів обирати в майбутньому професію піаніста-концертмейстера.

Базовим принципом викладання в мистецькому ліцеї є *індивідуальний підхід* у розвитку особистості учня (його організованості, цілеспрямованості, патріотичності), у поступовому його становленні як освіченого, творчо-активного сучасного музиканта. Репертуар, завдання уроку, засоби навчання викладач обирає залежно від піаністичних та музичних здібностей учня, маючи на меті розкриття в перспективі його найкращих творчих можливостей, музичного потенціалу.

Нові для учнів жанри музики та нові засоби виразності гри обумовлюють дотримання педагогом *дидактичних освітніх принципів*:

- *поступовості* в засвоєнні теоретичних знань (термінології), слухових навичок, технічних прийомів акомпанементу;
- *послідовності* в обрані та визначенні музичних творів щодо їхньої технічної, образно-емоційної складності;
- *ретельній підготовці* до концертного виступу на всіх етапах роботи.

Загальна характеристика модельної навчальної програми. Модельна навчальна програма *містить*:

- основні види навчальної діяльності учнів;
- форми та види поточного та підсумкового контролю;
- основні очікувані результати на завершення вивчення навчального предмета.

Розроблена навчальна програма дисципліни має **модульну структуру**:

- теми характеризують музичний матеріал за стилем і жанром, тому можуть повторюватися на різних етапах навчання;
- види навчальної діяльності розкривають методи роботи та способи опанування учнями завдань предмета;
- графа «очікувані результати навчання» фіксує достатній рівень опанування учнем знань, засвоєння вмій та навичок.

Головною формою навчання є **індивідуальний урок**, який будується *за планом*:

- визначення викладачем мети уроку;
- навчальна діяльність, тобто робота викладача, здобувача освіти та концертмейстера-соліста над музичними творами, рекомендації щодо способів самостійної роботи;

- обговорення з учнем успіхів та недоліків у роботі;
- вербальне формувальне оцінювання досягнень результатів заняття на завершення уроку.

Вивчення в концертмейстерському класі вокальної або камерно-інструментальної музики обумовлює *специфіку організації занять*. Нові жанри (пісня, романс, арії, аріозні форми, цикли пісень, інструментальні п'єси малої, середньої форми та крупної форми) і виконання з солістом у складі потребують оволодіння учнями *особливими навичками*:

- вивчення сольної вокальної та інструментальної партій;
- розвиток слухового контролю над звуковим балансом та метроритмічною організацією в процесі акомпанування;
- вміння художньо-творчо взаємодіяти із солістом на психоемоційному рівні під час репетиції або виступу на сцені.

Організація самостійної роботи учня є обов'язковою для поступового розвитку і засвоєння ним музичного матеріалу. Самостійні заняття повинні бути регулярними та систематичними, так само як і їхня перевірка викладачем у класі. Викладач повинен чітко формулювати домашні завдання. Навчальною формою на занятті також може бути слухання звукозаписів та аналіз виконання творів, що практикується як на уроках у навчальній аудиторії, так і вдома. Рекомендованими творчими формами навчання також можуть бути виступи здобувачів освіти на публічних концертах, відвідування ними концертів професійних музикантів, оперних вистав.

Використання різних видів освітньої діяльності залежить від декількох чинників освітнього процесу:

- цілеспрямованість навчальних завдань (ансамблевих, технічних);
- рівень музичного розвитку учнів;
- особистісні артистичні та психологічні якості учнів.

Інноваційність видів і засобів навчання, які обираються викладачем, може сприяти вихованню талановитого концертмейстера.

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
Модуль 1. Теоретичні знання з предмета		
<p>Розуміє завдання предмета, виявляє зацікавленість у його вивченні.</p> <p>Знає принципи класифікації, вміє визначати голоси.</p> <p>Знає значення термінів, застосовує теоретичні знання на практиці</p>	<p><i>Тема 1.</i> Ознайомлення із специфікою предмета.</p> <p><i>Тема 2.</i> Вивчення класифікації співочих голосів, їх звукового діапазону.</p> <p><i>Тема 3.</i> Ознайомлення зі специфікою звучання різних інструментів, їхнім діапазоном, засобами звуковидобування, динамічними можливостями.</p> <p><i>Тема 4.</i> Вивчення іноземної музичної термінології у вокальній музиці.</p>	<p><i>Обговорення</i> мети, змісту і ролі предмета в розвитку музичних здібностей та професійному становленні. <i>Бесіда</i> про концертмейстерській репертуар, форми роботи, нові піаністичні і художні завдання. <i>Обмін думками</i> щодо затребуваності в музичному житті професії піаніста-концертмейстера, який співпрацює з музикантами таких галузей: з виконавцями вокалістами, інструменталістами, у хорових хореографічних колективах, з диригентами, у закладах мистецької освіти, у театрі опери та балету.</p> <p><i>Роз'яснення принципів</i> поділу голосів за діапазоном, тембровими властивостями та по технічним можливостям; особливостей вокалу в оперному та камерному стилях. <i>Розвиток тембрового слуху</i> під час слухання вокальної камерної і оперної музики.</p> <p><i>Роз'яснення принципів</i> поділу інструментів за діапазоном, тембровими властивостями та по технічним можливостям. <i>Розвиток тембрового слуху</i> під час слухання інструментальної музики.</p> <p><i>Прочитання та переклад</i> вокальних термінів; проведення аналогії з артикулюванням, звуковеденням у грі. <i>Формування</i> навички використання термінів.</p>

Модуль 2. Формування концертмейстерських навичок виконання творів камерно-вокального та камерно-інструментального жанру		
<p>Розуміє особливості різних стилів; засвоює навички розбору вокальної партії. Вміє виразно зіграти вступ, інтерлюдію і постлюдію, підтримує соліста ритмом, динамікою, гармонічним заповненням.</p>	<p><i>Тема 1.</i> Ознайомлення з пісенними формами, образно-емоційним змістом, засобами акомпанементу.</p>	<p><i>Читання</i> з листа і вивчення творів нескладного репертуару. <i>Розбір вокальної або інструментальної партії соліста: читання</i> учнем тексту вокального твору, <i>спів</i> або <i>виразна гра</i> на роялі вокальної або інструментальної мелодії. Точне <i>відтворення</i> ритму, інтонаційного малюнку, розвитку фрази, аналіз тонального плану. <i>Розбір</i> та детальна <i>робота над фортепіанною партією</i>: виразністю інтонування вступу, постлюдії, звуковим балансом гомофонно-гармонічної фактури, динамікою та іншими засобами музичної виразності. <i>Виконання творів</i> у різних темпах разом з викладачем.</p>
<p>Демонструє вміння виконати партію фортепіанного супроводу, відповідно до стильових особливостей твору.</p>	<p><i>Тема 2.</i> Особливості різноманітних стилів у творах для струнних та духових інструментів.</p>	<p><i>Вивчення творів</i> кантиленного та жвавого характеру композиторів різних епох. <i>Опрацювання</i> деталей фразування і дихання в п'єсах для духових інструментів, фразування і штрихів у творах для струнно-смичкових інструментів. <i>Опрацювання</i> точності темпу, штрихів, динамічних контрастів; уваги в спільному вступі та цезурах.</p>
<p>Розуміє деталі фразування, вміє налагодити звукове співвідношення регістрів у фортепіанній партії в ансамблі з солістом.</p>	<p><i>Тема 3.</i> Закріплення навичок акомпанементу.</p>	<p>Детальна <i>робота над оволодінням</i> різновидами фактурного викладу; продовження розвитку навичок роботи над партією соліста. <i>Репетиції із солістом</i> щодо темпу, цезур, агогіки і динаміки твору. <i>Розвиток</i> вміння контролювати слухом звуковий баланс між солістом та фортепіанним супроводом.</p>
<p>Відтворює емоційний зміст твору в його драматургічному розвитку,</p>	<p><i>Тема 4.</i> Український побутовий романс, романтичні твори (пісні) західних композиторів.</p>	<p><i>Втілення образно-емоційного змісту</i> у виконанні <i>романсів</i>: розкриття художнього та звукового образу в куплетній формі твору; спільне інтонування мелодичних зворотів з вокалістом; <i>опрацювання</i> динамічної</p>

встановлює зоровий контакт із солістом.		і темпової гнучкості акомпанементу; під час репетицій <i>розвиток навички зорового контакту із солістом</i> та реагування на цезури та темпові зміни.
Модуль 3. Оволодіння прийомами виконання клавирів		
<p>Знає склад камерного та симфонічного оркестрів, навчається визначати тембри інструментів у звукозаписах.</p> <p>Знає сюжет опери, відображує в грі характери, володіє штриховою технікою цього стилю.</p> <p>Демонструє навички відтворення тембрів інструментів і розвитку форми, слухає та підтримує соліста.</p>	<p><i>Тема 1.</i> Вивчення звукових характеристик інструментів оркестру.</p> <p><i>Тема 2.</i> Арії з опер композиторів епохи Бароко.</p> <p><i>Тема 3.</i> Виразні засоби акомпанементу в аріях західноєвропейських композиторів доби класицизму, а також аріях українських композиторів.</p>	<p><i>Ознайомлення з особливостями клавіру як форми перекладання партитури: позначення партій, штрихів, розташування партій оркестрових інструментів у фортепіанній фактурі.</i></p> <p><i>Бесіда про склад оркестру, роль окремих оркестрових груп, характерні звукові якості різних інструментів, роз'яснення поняття «темброва драматургія» в опері.</i> <i>Вивчення творів композиторів епохи Бароко: їхніх сюжетних, образних особливостей, камерного складу оркестру: побудова форми da capo, роз'яснення ролі речитативу secco.</i></p> <p><i>Детальна робота в класі над характером тематизму, різними прийомами звуковидобування в імітаціях тембрів інструментів, акордовою фактурою в речитативі; корегування темпів, динаміки в ансамблі.</i> <i>Формування навички слухання цілісної звукової тканини та її коригування</i> <i>Засвоєння принципу побудови арії: експозиційний, середній, репризний; відпрацювання штрихових, артикуляційних, динамічних виразних засобів фортепіанної партії.</i> <i>Виконання в ансамблі з метою створення художньої концепції арії.</i></p>
Модуль 4. Удосконалення ансамблевих навичок піаніста на етапі репетицій із солістом		
Під час виконання творів демонструє базові концертмейстерські навички.	<i>Тема 1.</i> Концертмейстерські задачі під час репетиції в класі із солістом.	Цілісне виконання опанованого твору, а також – по частинах; <i>активізація слухового контролю: узгодження із солістом точних темпів, агогіки; вибудовування балансу звучання обох партій, використання навичок зорового контакту партнерів на початку творів, у разі потреби в моменти пауз та фермат.</i>

<p>Втілює художні та звукові образи під час виконання, встановлює зоровий контакт із солістом, демонструє концентрацію уваги на звучанні соліста.</p>	<p><i>Тема 2.</i> Особливості репетицій на сцені перед виступом.</p>	<p><i>Повторення творів</i> для набуття впевненості та вдосконалення спільного виконання. <i>Проведення</i> необхідної кількості <i>репетицій</i> зважаючи на індивідуальну мобільність, здібності та рівень навичок, здобутих учнем в концертмейстерському класі.</p> <p><i>Виховання</i> сценічної витримки, <i>засвоєння деталей</i> сценічної поведінки. <i>Аналіз ансамблевого виконання і корегування балансу</i> залежно від особливостей рояля та акустики зали. <i>Виконання програми</i> із залученням слухачів (учнів). <i>Запис виконання, прослуховування як засіб самоаналізу гри</i> перед виступом.</p>
<p>Модуль 5. Читання з листа акомпанементу творів та різні аспекти самостійної роботи</p>		
<p>Читає з листа нескладний музичний твір (вокальний або інструментальний).</p> <p>Перед початком читання з листа визначає тональність та темпоритмічні особливості твору; аналізує його форму.</p> <p>Розуміє принципи транспонування творів на півтона, яке потребує лише зміни знаків альтерації. Може транспонувати з листа нескладний музичний текст.</p> <p>Регулярно самостійно займається з ціллю закріплення отриманих на уроці знань, вмінь та</p>	<p><i>Тема 1.</i> Вибір музичного матеріалу для читання.</p> <p><i>Тема 2.</i> Підготовка до читання з листа.</p> <p><i>Тема 3.</i> Робота над формуванням навичок транспонування на півтона на матеріалі нескладних творів.</p> <p><i>Тема 4.</i> Самостійна домашня робота.</p>	<p><i>Врахування умов</i> для успішного читання з листа: доступний рівень складності нотного тексту (тональність, фактура викладення, форма); перекладу музичних термінів.</p> <p><i>Перегляд</i> обох партій твору та <i>визначення</i> характеру, тональності, <i>намагаючись</i> внутрішнім слухом уявити ритм та мелодію вокальної партії, а також гармонічний та ритмічний малюнок акомпанементу. <i>Аналіз</i> тональних змін, форми і місця кульмінації, типу педалізації тощо. <i>Виразне виконання викладачем партії соліста</i> під час читання з листа твору учнем для сприяння музичного прочитання твору.</p> <p><i>Аналіз</i> твору перед початком транспонування з листа, визначення його оригінальної тональності та тональності, в яку буде відбуватися транспонування; виявлення випадкових знаків альтерації. <i>Виконання</i> нотного тексту в нешвидкому темпі.</p> <p><i>Вдосконалення якості</i> виконання фортепіанної партії на кожному етапі: ретельне опрацювання навичок через <i>повторення</i>. Спів і гра вокальної партії з дотриманням динаміки, цезур. <i>Самостійне слухання камерних</i></p>

<p>навичок, а також читанням з листа та транспонуванням нотного тексту, досягає кращих результатів виконання. Слухає і аналізує виконання досвідчених концертмейстерів та відомих оркестрів.</p>		<p><i>і оперних творів.</i> Регулярне читання з листа та транспонування в процесі самостійної домашньої роботи.</p>
--	--	---

III. ФОРМИ І ВИДИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Головними **формами контролю** з предмета є:

- а) *перевірка теоретичних знань учня (відповідно до програми);*
- б) *контрольний урок з читання з листа (1 семестр), залік з читання з листа (2 семестр);*
- в) *виконання творів в ансамблі на академічному концерті або іспиті.*

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів є *формувальне, поточне та підсумкове: тематичне, семестрове, річне.*

Формувальне оцінювання застосовується до результатів, досягнутих учнем в опануванні певних навичок у певний період розвитку. Усвідомленість учнем музичної задачі і критерію оцінки підвищують успішність навчання; він теж приймає участь в оцінюванні.

Поточне оцінювання досягнень учнів здійснюється регулярно протягом семестру і має на меті контроль якості занять та подальше планування педагогічного процесу. **Тематичне оцінювання є поточним видом**, яке відображає рівень володіння навичками концертмейстерської майстерності в окремому камерно-вокальному, інструментальному або оперному творі.

Підсумкове оцінювання здійснюється у формі:

- 1 семестр – академічний концерт;
- 2 семестр – академічний концерт, залік з читання з листа.

Програма академічного концерту / підсумкового оцінювання складається з 2 творів різних стилів та жанрів вокальної або інструментальної музики, в якій учень демонструє рівень володіння концертмейстерськими навичками, динаміку розвитку музичного мислення. *Семестрове* оцінювання має в основі *підсумкове* оцінювання і відповідає досягнутому виконавському рівню.

Річна оцінка є середнім балом від семестрових, але має враховувати комплексну оцінку музичного та творчого розвитку учня, продемонстрованого в академічному концерті.

Критеріями оцінювання для підсумкового контролю є:

- знає класифікації співочих голосів, тембри та діапазон інструментів симфонічного оркестру, специфічну музичну термінологію;

- володіє базовими навичками роботи над сольною і фортепіанною партіями;
- вміє опанувати та виконувати твори в ансамблі з солістом на публічному концерті на достатньому високому художньому рівні (відповідно до рівня складності модельної навчальної програми 9 класу);
- виявляє здатність взаємодіяти із солістом під час репетицій у класі та публічних виступів на сцені;
- володіє навичками підготовки і виконання акомпанементу нескладного твору з листа.

IV. ОСНОВНІ ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НА ЗАВЕРШЕННЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

- знає класифікації співочих голосів, тембри інструментів оркестру, специфічну термінологію;
- володіє навичками роботи над сольною і фортепіанною партіями;
- вміє опанувати й виконувати твори в ансамблі на публічному концерті на високому художньому рівні (відповідно рівню складності модельної навчальної програми 9 класу);
- виявляє здатність комунікувати із солістом у класі, на сцені;
- володіє навичками підготовки і виконання акомпанементу нескладного твору з листа (пісні або романсу);
- самостійно вивчає твір камерного жанру та виконує його в класі.

ОРІЄНТОВНІ ВИМОГИ ДО ПРОГРАМИ АКАДЕМІЧНОГО КОНЦЕРТУ / ІСПИТУ

У кожному виступі програма складається з 2 творів різних жанрів: *оперна арія (чи номер з кантати)* та *романс (чи пісня)* або *інструментальний твір* у супроводі фортепіано.

Приклади програм

1. Каччіні Дж. «Скоріш, Амур, лети» (арієта);
Пешеті Д. «Престо» для кларнету та фортепіано.
2. Гріг Е. «Ich liebe dich»;
Зноско-Боровський О. «Веселий танець» для скрипки та фортепіано
3. Гулак-Артемівський С. Опера «Запорожець за Дунаєм». Каватина Султана;
Венявський Г. Мазурка «Польська пісня» для скрипки та фортепіано.
4. Гайдн Й. «Рондо в угорському стилі» для скрипки і фортепіано;
Стеценко К. «Вечірня пісня» (сл. В. Самійленка).
5. Глюк К. Опера «Паріс та Олена». Арія Паріса;
Глієр Р. «Листок з альбому» для віолончелі та фортепіано.
6. Скарлатті А. «Стріли Амура» (канцона);
Бах Й. «Adagio» (для кларнета і фортепіано).

ДОДАТОК

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТВОРІВ ДО МОДЕЛЬНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ «КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИЙ КЛАС» 9 КЛАС ДЛЯ МУЗИЧНИХ ЛІЦЕЇВ

Арії з опер, кантат, ораторій:

- Бах Й., Гуно Ш. «Ave Maria»;
- Вівальді А. Арієта «Vieni, vieni, o mio diletto»;
- Гендель Г. Опера «Ксеркс». Речитатив та арія Ксеркса, Арія Оттона;
- Герольд Ф. Балада Каміли з опери «Зампа».
- Глюк К. В. Арія Іфігенії з опери «Іфігенія в Тавриді»
- Гулак-Артемівський С. Опера «Запорожець за Дунаєм». Каватина Султана, романс Оксани, пісня Одарки;
- Гуно Ш. Опера «Фауст». Каватина Валентина (І дія);
- Гріг Е. Музика до драми «Пер Гюнт». Колискова, пісня Сольвейг;
- Кальдара А. Арієта «Come regio di sol»;
- Каччині Дж. Ave Maria «Скоріш, Амур, лети»;
- Лисенко М. Опера «Наталка Полтавка». Пісні Петра, пісня Виборного, пісня Возного;
- Моцарт В. Опера «Весілля Фігаро». Арієта Барбарини, 2 арії Сюзанни; Опера «Чарівна флейта». Арія Папагено (І дія); Опера «Бастьєн та Бастьєнна». Арія Бастьєнни;
- Перголезе Дж. Арієта «Se tu m'ami». Канцона «Tregiorni son che Nina»;
- Россіні Дж. Опера «Севільський цирульник». Канцона Графа Альмавіви;
- Франк С. «Panis Angelicus».

Обробки народних пісень:

- Андросюк П. «В кінці греблі»;
- Бойченко П. «Зелененький барвіночку»;
- Кауфман Л. «Ой, не світи місяченьку»;
- Колодуб Ж. «Зоре моя вечірняя», «Чом, чом не прийшов»;
- Лисенко М. «Ой, ходила дівчина бережком», «Стояла на колодці», «Зелена ліщинонько», «Лугом іду, коня веду»;
- Людкевич С. «Ой, співаночки мої», «Подольночка»;
- Надененко Ф. «Місяць на небі», «Реве та стогне Дніпр широкий»;
- Ревуцький Л. «Прилетіла перепілонька», «На кладичці умивалася»;
- Степовий Я. «Із-за гаю сонце сходить».

Камерно-вокальні твори:

- Бетховен Л. «Травнева пісня» (сл. Й. Гете), «Похідня пісня» (сл. Й. Фрідельберга);
- Векерлен Ж. «Пори року»;
- Гріг Е. «Весняна квітка» (сл. Дж. О. Паульсена); «Ich liebe dich» (сл. Х. К. Андерсена);
- Керубіні Л. Ave Maria;
- Кос-Анатольський А. «Ой ти, дівчино, з горіха зерня»;
- Кропивницький М. (муз. і сл.) «Соловейко»;
- Ліст Ф. «Немов прекрасна квітка»;
- Лисенко М. Цикл «Музика до Кобзаря» (на вірші Т. Шевченка) «Ой, одна я, одна», «Ой, стрічечка до стрічечки»; обробки укр. нар. пісень «Там де ятрань круто в'ється», «Та не жур мене, моя мати», «Ой, не стелися, хрещатий барвінку»;
- Моцарт В. Пісні «До Хлої», «Фіалка»;
- Мендельсон Ф. «На крилах чудової пісні», «Баркарола», «Зюлейка», «Букет»;
- Сен-Санс К. Ave Maria для двох сопрано та фортепіано;
- Степовий М. «Утоптала стежечку», «Колискова»;
- Шопен Ф. «Бажання» з циклу «19 польських пісень» (ор. 74);
- Шуберт Ф. «Du bist die Ruh».

Інструментальні твори:

- Амброзіо А. Канцонета (для скрипки);
- Ауер Л. Арія (для скрипки);
- Віталі Т. Гавот для скрипки і фортепіано;
- «Маленька балада» (для віолончелі);
- Барвінський В. Думка (для скрипки);
- Барток Б. Багатель, тв. 6 №2 (обр. В. Борисовського для альтя);
- Бах Й. Гавот (для скрипки), «Алегро» (для скрипки), «Рондо» (для скрипки), «Адажіо» з органної токати До мажор; «Менует» (для віолончелі); Сициліана для скрипки і фортепіано;
- Бах Й. Арія для кларнета з оркестрової сюїти Ре мажор;
- Бенда І. Граве з концерту Соль мажор (для скрипки);
- Рене де Буадефр. 3 п'єси для кларнета та фортепіано;
- Бетховен Л. Менует Соль мажор (для скрипки);
- Боккеріні Л. Менует (для віолончелі);
- Бонончіні Дж. Рондо (для скрипки);
- Брамс Й. «Споглядання» (для скрипки);

- Венявський Г. Мазурки «Польська пісня», «Сільський скрипаль» (для скрипки);
- Глюк К. «Мелодія» (для флейти);
- Гріг Е. «Пастушок» (для гобоя);
- Дебюссі К. «Генерал Лявін, ексцентрик» (для фагота);
- Дремлюга М. «Лірична пісня» (для гобоя);
- Зноско-Боровський О. «Веселий танець» (для скрипки);
- Казальс П. «Пісня птахів для віолончелі та фортепіано»;
- Казелла А. «Діатонічний вальс» (для ксилофона);
- Колодуб Ж. П'єси для дзвіночків: «Колискова», «Після дощу», «Танго», «Маленьке інтермецо», «Кампанела»;
- Косенко В. «Скерцино» (для фагота);
- Куперен Ф. «Маленькі вітряні млини» (пер. М. Пресса для скрипки);
- Лисенко М. «Листок з альбому», «Серенада» (для валторни); Елегія пам'яті Т. Шевченка;
- Лисенко М. «Сторінка з альбома» (пер. З. Дашака для скрипки);
- Марчелло Б. «Адажіо» (пер. А. Моффата для скрипки);
- Масне Ж. «Медитація» (пер. М. Марсика для скрипки);
- Мендельсон Ф. «Адажіо» (для кларнета);
- Обер Л. «Тамбурин» (для скрипки);
- Паганіні Н. «Кантабіле» (для скрипки);
- Пешеті Д. «Престо» (для кларнета);
- Ревуцький Л. «Вальс» (пер. К. Мюльберга для кларнета);
- Россіні Дж. Дві п'єси: «Сициліана», «Спогад про бал» (пер. О. Тверської для ксилофона);
- Фіокко Й. «Алегро» (для скрипки);
- Хачатурян А. «Андантино» (для кларнета);
- Шопен Ф. «Мазурка» (пер. М. Трибуха для кларнета);
- Шуберт Ф. «Бджілка» (пер. А. Березіна для кларнета, пер. Г. Сітта для скрипки).